

Oppsummering av landsomfattende tilsyn 2019 med ettervern og samarbeid mellom barnevernet og Nav

«En dag – så står du der helt aleine»

Helsetilsynet

TILSYN MED BARNEVERN,
SOSIAL- OG HELSETJENESTEN

RAPPORT 2/2020 • APRIL 2020

Innhold

1	Sammendrag	04
2	Unge med barnevernserfaring på vei inn i selvstendig voksenliv - hvem tilsynet omhandlet	06
3	Om tilsynet	08
3.1	Tema for tilsynet	08
3.2	Tilsynsmetodikk	09
3.3	Oversikt over fylkesmannens konklusjoner	09
4	Hva fylkesmennene fant	13
4.1	Om brukermedvirkning og samtykke	13
4.2	Om samarbeid og koordinering	14
4.2.1	Lite kunnskap om hverandres tjenester og tiltak	14
4.2.2	Samarbeider «ved behov»	14
4.2.3	Oppsummert om samarbeid	15
4.3	Om barnevernet	16
4.3.1	Barnevernet forbereder ettervern for fosterbarna på forsvarlig måte	16
4.3.2	Oppfølging og avslutning av ettervernstiltakene er ikke alltid forsvarlig	17
4.3.3	Oppfølging av de som takker nei til ettervern	17
4.3.4	Tilstrekkelig dokumentasjon er utfordrende!	18
4.3.5	Systematisk forskjellsbehandling gir følgefeil	18
4.3.6	Oppsummert om barneverntjenestens arbeid med ettervern	19
4.4	Om sosiale tjenester i Nav	20
4.4.1	Tilfeldig informasjon og kartlegging	20
4.4.2	Mangelfull kunnskap om tjenesten opplysning, råd og veiledning	21
4.4.3	Egne ungdomssatser for økonomisk stønad	22
4.4.4	Manglende medvirkning og individuelle vurderinger	23
4.4.5	Oppsummert om sosiale tjenester i Nav	23
4.5	Om styring og ledelse	23
4.5.1	Skriftlige rutiner er ikke nok	24
4.5.2	Samarbeidsavtaler som fordeler brukere, sikrer ikke samarbeid	24
4.5.3	Manglende kompetanse gir dårligere tjenester	25
4.5.4	Oppsummert om styring og ledelse	25

>

Innhold

4.6	Når det fungerer	26
4.6.1	Noen fellestrekk ved de kommunene som yter forsvarlige tjenester	27
5	Helsetilsynets vurderinger	28
6	Hva nå og veien videre	30
7	Samisk og engelsk sammendrag	32

1

«Fylkesmennene gjennomførte i alt 33 tilsyn – lovbrudd i 22 av dem»

Sammendrag

I overgangen til voksenlivet får unge ofte hjelp og støtte fra familien og nettverket sitt, og det er vanlig å flytte litt til og fra foreldrehjemmet før man står på egne bein. Det landsomfattende tilsynet på barnevern- og sosialområdet i 2019 handlet om en gruppe som ofte ikke får slik oppfølging, nemlig unge som har eller har hatt tiltak fra barnevernet. Barnevernet kan gi ettervern fram til de unge fyller 23 år, men mange trenger mer enn det barnevernet kan tilby. Det kan også være nødvendig med hjelp og støtte fra Nav.

Selv om mange unge med barnevernerfaring greier seg bra, viser forskning at på gruppenivå kommer de dårligere ut enn andre på viktige områder som utdanning, inntekt og arbeidsdeltakelse. Selv om dette jevner seg noe ut etter hvert, drar mange med seg utfordringer resten av livet. En undersøkelse har vist at bare fire av ti personer med barnevernerfaring i aldersgruppa 30–42 år hadde fullført videregående utdanning, mens i kontrollgruppa hadde mer enn åtte av ti gjort det samme. Forskning har også vist at de som tar imot ettervern, greier seg bedre enn de som ikke får ettervern.

Lovbrudd i to av tre tilsyn

På oppdrag fra Statens helsetilsyn utførte fylkesmennene i 2019 tilsyn med ettervern og samarbeid mellom barnevernet og Nav som tema. Det var et tredelt tema for tilsynet:

- om barnevernet forberedte, gjennomførte og avsluttet ettervern på en forsvarlig måte
- om Nav sørget for forsvarlige kartlegginger og individuelt tilpasset tjenester for unge som har hatt barnevernstiltak
- om de to tjenestene samarbeidet og samhandlet på en forsvarlig måte

Brukermedvirkning ble undersøkt i alle del-temaene. Fylkesmannen hadde samtaler med unge som hadde tjenester/tiltak fra Nav og/eller barneverntjenesten, for å få vite hvordan de fikk medvirke i praksis.

Fylkesmennene gjennomførte i alt 33 tilsyn og totalt ble barnevernet i 49 kommuner og 37 Nav-kontor undersøkt. Det ble påpekt lovbrudd i 22 av tilsynene. Lovbruddene gjaldt enten en eller begge tjenestene. Der det er påpekt lovbrudd skal fylkesmennene følge opp kommunene til forholdene er brakt i orden.

Svikt i medvirkning fra de unge og samarbeidet mellom tjenestene

Begge tjenestene er pålagt å sørge for at ungdommene får en reell medvirkning. Tjenestene skal innhente, vurdere og legge vekt på synspunktene til de unge i alle avgjørelser som gjelder han/henne.

De ungdommene fylkesmennene snakket med, var generelt fornøyd med måten de ble fulgt opp på, men det var også mange eksempler i >

rapportene på at de unge opplevde at barneverntjenesten og Nav ikke var så tilgjengelige som de kunne ønske. De formidlet at oppfølgingen var avhengig av person, at det var vanskelig å få tak i veilederen/kontaktpersonen, og at det tok lang tid før noen ringte tilbake etter at de hadde prøvd å få tak i vedkommende. Noen savnet mer informasjon om hva som skulle skje. Andre opplevde at Nav ikke kjente godt nok til situasjonen og behovene deres.

Flere av lovbruddene handlet om samarbeidet mellom tjenestene. Lovbruddene gjaldt både manglende samarbeid i enkelttilfeller og manglende styring og tilrettelegging av samarbeid mer generelt.

Barnevernet sviktet på alle de undersøkte delområdene

Samlet sett fant fylkesmennene lovbrudd på alle de undersøkte delområdene, dvs. hvordan barneverntjenesten forbereder, vurderer behovet for, og følger opp og avslutter ettervernet. Det ble påpekt lovbrudd når det gjelder informasjon om ettervern til de unge, særlig til de som har hatt frivillige hjelpetiltak. Også når det gjelder oppfølging, evaluering og avslutning av ettervernet, er det påpekt lovbrudd. Flere av rapportene viser til at ungdom som har takket nei til ettervern, ikke blir kontaktet i ettertid eller gitt anledning til å ombestemme seg.

Nav sikrer ikke god nok kartlegging og individuell vurdering

Også på sosialområdet ble det påpekt lovbrudd på alle delområdene for tilsynet. Flere av Nav-kontorene kartlegger ikke de unge sine behov slik at de får forsvarlige sosiale tjenester og legger ikke til rette for at de unge får medvirke i kartlegging av egen situasjon og behov. Det var også flere Nav-kontor som ikke gir de unge opplysning, råd og veiledning ut fra deres konkrete behov når det er aktuelt. Fylkesmennene fant også at flere av Nav-kontorene ikke behandler søknader fra unge om økonomisk stønad etter en konkret og individuell vurdering, men bruker en ungdomssats som ligger langt under den statlige veiledende satsen for enslige og personer i bofellesskap.

Helsetilsynet mener tilsynet har avdekt en alvorlig situasjon. I mange kommuner oppfyller ikke barnevernet og/eller Nav lovkravene. Verken hver for seg eller i samhandlingen mellom tjenestene gjør de det som kreves for at unge får tilstrekkelig og koordinert hjelp og oppfølging i overgangen til voksenlivet. Som velferdssamfunn kan vi ikke rolig se på at sikkerhetsnettet svikter sårbare unge på denne måten. Det er derfor viktig at kommunene lærer av funnene.

Det er kommunene som skal sikre at tjenestene er innrettet slik at de møter de unges behov på forsvarlig måte – og slik at hjelpen hjelper! ●

2

Unge med barnevernerfaring på vei inn i selvstendig voksenliv – hvem tilsynet omhandlet

Barneverntiltak som er iverksatt før ungdommen er fylt 18 år, kan ved behov og med ungdommens samtykke videreføres eller erstattes av andre tiltak frem til den unge fyller 23 år. Slike tiltak kalles ettervern.

4425 unge mottok ettervern fra barnevernet i 2018.

«...på gruppenivå kommer de dårligere ut enn andre på områder som utdanning, inntekt og arbeidsdeltakelse.»

Ungdom generelt flytter ofte frem og tilbake mellom foreldrehjemmet og eget bosted i overgangen til en mer permanent selvstendig tilværelse. Det er vanlig at de får støtte fra foreldre også etter at de har flyttet hjemmefra. Unge med barneverntiltak får ofte ikke den samme støtten fra foreldre, og det offentlige hjelpeapparatet må sikre at de får nødvendig støtte slik at de i størst mulig grad klarer å stå på egne bein.

Forskning viser at unge som har eller har hatt barneverntiltak, ikke er noen ensartet gruppe. Mange klarer seg bra i overgangen til voksenlivet, men på gruppenivå kommer de dårligere ut enn andre på områder som utdanning, inntekt og arbeidsdeltakelse. En større andel av denne gruppen har økonomisk stønad (sosialhjelp). På den andre siden ser man på gruppenivå at unge som får ettervern fra barnevernet, kommer bedre ut enn de som ikke får det. Dette gjelder både utdanning, inntekt, arbeidsdeltakelse og mottak av økonomisk stønad¹.

I en evaluering av Navs utviklingsarbeid med særlig utsatt ungdom som ble gjort ved 15 Nav-kontor og omfattet ca. 2100 unge, kom det fram at ca. 20 prosent av de unge som ble fulgt opp av Nav-kontoret hadde eller hadde hatt tiltak fra barneverntjenesten². 40 prosent av ungdommene hadde psykiske helseproblemer og ca. 20 prosent hadde et problematisk forhold til rus. Situasjonen bedrer seg for mange etterhvert som de blir eldre, men det er fortsatt tydelige forskjeller når de er i alderen 30–42 år. Forskjellene gjør at utsatt ungdom har større behov for støtte fra offentlige tjenester enn andre unge.

Hvor mange unge får ettervern fra barnevernet?

I 2018, som p.t. er det siste året med offisiell statistikk³, var det 7469 unge i alderen 18–22 år som hadde tiltak fra barnevernet. Dette utgjør 22,3 pr. 1000 i aldersgruppen. Om man ser på alle barn og unge (0–22 år) var det 38 pr. 1000 som hadde barneverntiltak, og i aldersgruppen 13–17 år var tilsvarende tall 53,6.

Dersom vi går til tallene⁴ for de enkelte årskullene, var det samme året 3044 18-åringere som hadde barneverntiltak. Blant disse var det 800 som hadde omsorgstiltak, og 2244 som hadde hjelpetiltak. De aller fleste som er under omsorg av barnevernet (har omsorgstiltak), bor i fosterhjem. Alle omsorgstiltak opphører når ungdommene blir myndige og erstattes eventuelt av hjelpetiltak. I kategorien hjelpetiltak finner vi både de som har frivillige hjelpetiltak (med samtykke) og de som har tiltak etter de såkalte atferdsparagrafene (barnevernloven § 4-24 og § 4-26, hhv. mot ungdommens vilje og med ungdommens samtykke).

Tabellen under viser hvor mange unge som har hatt tiltak fra barnevernet i løpet av året de siste tre årene, fordelt på årskull. Av tabellen fremgår det bl.a. at det har vært en økning i antall unge (19–22 år) med etterverntiltak fra 3990 i 2016 til 4425 i 2018, dvs. en økning på 435 eller ni prosent. Videre ser vi at det skjer en reduksjon i antall unge med etterverntiltak med rundt en tredjedel for hvert årskull. >

¹ Backe-Hansen E, Walhovd KB, Huang L. Kjønnforskjeller i skoleprestasjoner. En kunnskapsoppsummering. NOVA-rapport 5/14. Oslo: NOVA, 2014.

² Frøyland K, Maximova-Mentzoni T, Fossetøl K. Sosialt arbeid og oppfølging av utsatt ungdom i NAV. AFI-rapport 2016:01. Oslo: Arbeidsforskningsinstituttet (AFI), 2016.

³ Opplysningene er hentet fra Bufetat sin nettside 1. mars 2020. (https://bufdir.no/Statistikk_og_analyse/Barnevern/Barn_og_unge_med_tiltak_fra_barnevernet/)

⁴ Opplysningene er hentet fra Statistisk sentralbyrå sin nettside 1. mars 2020 (www.ssb.no).

2 Unge med barnevernerfaring på vei inn i selvstendig voksenliv – hvem tilsynet omhandlet

Tabell 1 Antall unge med etterverntiltak i hvert årskull			
	2016	2017	2018
18 år	2862 (747 omsorgstiltak 2115 hjelpetiltak)	2914 (790 omsorgstiltak 2124 hjelpetiltak)	3044 (800 omsorgstiltak 2244 hjelpetiltak)
19 år	1768	1797	1887
20 år	1190	1184	1299
21 år	663	714	785
22 år	369	408	454
Alle 19-22 år	3990	4103	4425

•

3

Om tilsynet

Det landsomfattende tilsynet på barnevern- og sosialområdet i 2019 hadde som tema ettervern og samarbeid mellom barnevernet og Nav. Tilsynet skulle undersøke både tjenestene hver for seg og samarbeidet mellom de to tjenestene.

Det er kommunen som er ansvarlig for at ungdommene får tjenestene i dette tilsynet. Det er kommunens ansvar at tjenestene er forsvarlige og helhetlige. Videre er det kommunens ansvar at ulike enheter/tjenester samarbeider med de unge og med hverandre, eventuelt også med andre instanser ved behov.

3.1 Tema for tilsynet

Det ble ført tilsyn med om kommunen sikrer at unge som trenger det, får et forsvarlig ettervern fra barneverntjenesten og forsvarlige sosiale tjenester fra Nav. Det ble lagt vekt på brukermedvirkning, samarbeid og koordinering, i tillegg til kravene som stilles til forsvarlig utførelse i hver av tjenestene. I barnevernet utgjør overgangsfasen fra ung til voksen sluttfasen i kontakten med ungdommen, mens i Nav handler det om startfasen.

Forhold som ble undersøkt både i barneverntjenesten og i Nav

I begge tjenestene ble det undersøkt om det ble lagt til rette for brukermedvirkning. Det er en forutsetning for medvirkning at det gis tilstrekkelig og tilpasset informasjon til den enkelte, og at ungdommen gir samtykke til eventuelt samarbeid med andre tjenester.

Det er felles for begge tjenestene at de må gi informasjon, at det må sørges for tilstrekkelig kartlegging (utredning) og forsvarlige vurderinger før tiltak og tjenester innvilges, eventuelt avslås.

Tilsynet undersøkte også samarbeidet og koordineringen mellom tjenestene.

Forhold som ble undersøkt i barneverntjenesten

I barneverntjenesten ble det ført tilsyn med forberedelsen, gjennomføringen og avslutningen av ettervern.

Fylkesmannen undersøkte om barneverntjenesten ble styrt og ledet slik at unge ble forberedt på en forsvarlig måte. Dette innebærer at barnevernet i god tid før 18-årsdagen informerer de unge om mulighetene for ettervern og hva dette konkret kan innebære. Retten til ettervern gjelder uansett hvilken type barneverntiltak den unge har hatt.

Videre ble det undersøkt om barnevernet følger opp ettervernet på en forsvarlig måte. Det betyr at barnevernet har gode tiltaksplaner og gjør jevnlig evalueringer av om tiltakene virker etter hensikten. Vedtak om ettervern skal begrunnes i barnets bestevurderinger. >

Selv om ungdommen har takket nei til videre ettervern, kan han/hun ombestemme seg og senere be om ettervern igjen. God barnevern-praksis tilsier at barnevernet er på tilbudssida til unge som har takket nei til ettervern.

Forhold som ble undersøkt i Nav

I Nav-kontoret skulle det undersøkes om unge med barnevernerfaring blir tilstrekkelig ivaretatt og får de tjenestene de har behov for.

Fylkesmannen har undersøkt om Nav-kontoret gjør vedtak om tjenesten opplysning, råd og veiledning når det er behov for det, og om økonomisk stønad innvilges på forsvarlig måte. Praksis med vilkår, inkludert utmåling av stønad og vilkår om aktivitet, ble også undersøkt.

3.2 Tilsynsmetodikk

Som del av tilsynet skulle fylkesmannen ha samtaler med unge om deres erfaringer med barnevernets ettervern og eventuell kontakt med Nav. Informasjonen fra disse samtalene ble brukt i fylkesmannens vurderinger av tjenestene. Fylkesmannen hadde samtaler med totalt 78 ungdommer.

Tilsynet er gjennomført som systemrevisjon. Det betyr at fylkesmannen gjennom intervjuer, gjennomgang av saker og andre dokumenter skal klargjøre hvordan kommunen leder og styrer tjenestene sine og vurdere om tjenestene er i tråd med lovkravene eller ikke.

Utvelgelsen av hvilke kommuner, tjenester eller kontor som det skulle føres tilsyn med, ble gjort av det enkelte embete ut fra kjennskap til situasjonen i eget fylke. Det vil si at det ikke er et representativt utvalg av kommuner og tjenester, men et utvalg basert på risikovurderinger.

3.3 Oversikt over fylkesmannens konklusjoner

Fylkesmannen har gjennomført 33 tilsyn totalt. Det er påpekt lovbrudd i en eller begge tjenestene i 22 av tilsynene, dvs. i to av tre tilsyn.

På barnevernområdet ble det påpekt lovbrudd i 18 av de 33 barneverntjenestene som ble undersøkt, dvs. i 55 prosent. Siden noen av tilsynene var rettet mot interkommunale tjenester, ble det ført tilsyn med barneverntjenesten i til sammen 49 kommuner. Lovbrudd i vertskommunen gir «følgefeil» i samarbeidskommunene. Det betyr at gjennom dette tilsynet er det påpekt lovbrudd i barnevernet i totalt 27 av 49 undersøkte kommuner, noe som også utgjør 55 prosent.

Ved tilsyn med interkommunale barnevern førte fylkesmannen tilsyn med ett eller flere Nav-kontor i samarbeidskommunene. Totalt ble det ført tilsyn med 37 Nav-kontor. Av disse ble det påpekt lovbrudd i 18 tilfeller, dvs. i 49 prosent av tilsynene. >

3 Om tilsynet

Totalt sett ble det avdekt lovbrudd knyttet til alle de forholdene som ble undersøkt; både på medvirkning, samarbeid og i de to tjenestene hver for seg. I neste kapittel vil vi gå mer inn i detaljene i fylkesmannens funn og konklusjoner. >

3 Om tilsynet

Tabell 2 Oversikt over tilsynene med konklusjon

Embete	Tilsynet var rettet mot	Lovbrudd?	Lovbruddene beskrev		
			- forhold ved barnevernets arbeid	- forhold ved Nav-kontorets arbeid	- samarbeidet eller forhold ved både barnevernets og Nav-kontorets arbeid
FMOV	Bydel Bjerke, Oslo	Nei			
FMOV	Bydel Frogner, Oslo	Ja	X		
FMOV	Halden kommune	Ja		X	
FMOV	Lørenskog kommune	Ja		X	X
FMOV	Nedre Eiker kommune	Nei			
FMOV	Ås kommune	Nei			
FMIN	Elverum kommune	Ja			X
FMIN	Lillehammer kommune og Nav Lillehammer-Gausdal	Ja	X	X	
FMVT	Bamble kommune	Nei			
FMVT	Larvik kommune	Nei			
FMVT	Porsgrunn kommune	Ja			X
FMVT	Sandefjord kommune	Nei			
FMVT	Skien kommune	Ja			X
FMAG	Arendal kommune	Ja	X		
FMAG	Grimstad kommune	Nei			
FMRO	Hå kommune	Ja	X	X	
FMRO	Sandnes kommune	Ja	X	X	
FMRO	Strand kommune	Ja			X
FMVE	Fjell kommune	Ja	X	X	
FMVE	Sogn barnevern ⁵	Nei		-	-
FMVE	Nav Balestrand (delrapport)	Ja	-	X	
FMVE	Nav Leikanger (delrapport)	Ja	-	X	
FMVE	Nav Sogndal (delrapport)	Ja	-	X	
FMVE	Voss kommune	Ja		X	
FMMR	Molde kommune	Nei			
FMTL	Melhus/Skaun kommune	Ja	X		
FMTL	Midtre Gauldal	Ja	X		
FMNO	Bodø kommune ⁶	Ja	X		
FMNO	Nav Steigen (delrapport)	Nei	-		
FMNO	Vesterålen barnevern ⁷	Ja	X	X	
FMNO	Nav Hadsel (delrapport)	Ja	-	X	
FMNO	Vågan kommune	Ja		X	
FMTF	Alta kommune	Nei			

3 Om tilsynet

Tabell 2 Oversikt over tilsynene med konklusjon

Embete	Tilsynet var rettet mot	Lovbrudd?	Lovbruddene beskrev		
			- forhold ved barnevernets arbeid	- forhold ved Nav-kontorets arbeid	- samarbeidet eller forhold ved både barnevernets og Nav-kontorets arbeid
FMTF	Balsfjord kommune	Ja	X		
FMTF	Målselv kommune	Nei			
FMTF	Porsanger kommune	Ja	X		
FMTF	Tromsø kommune	Ja	X		
FMTF	Vadsø kommune	Nei			

Alle rapportene etter tilsynene er publisert på www.helsetilsynet.no.

⁵ Sogn barnevern er en interkommunal barneverntjeneste som omfatter Balestrand, Leikanger, Luster og Sogndal kommuner. Sogndal er vertskommune.

⁶ Bodø er vertskommune for interkommunal barneverntjeneste der Steigen, Røst og Værøy er samarbeidskommuner.

⁷ Vesterålen barnevern er en interkommunal barneverntjeneste som omfatter Andøy, Bø, Hadsel, Lødingen, Sortland og Øksnes kommuner. Sortland er vertskommune.

4

«Ungdommene opplevde å bli sett, hørt og at barneverntjenesten var opptatt av å hjelpe dem. De syntes Nav var et vanskelig system å forstå...»

Hva fylkesmennene fant

Når Helsetilsynet lager oppsummeringer etter landsomfattende tilsyn, blir det ofte mye om hva som svikter og hva som ikke fungerer. Det vil dette kapitlet også bære preg av.

Men; det er ikke slik at det svikter overalt. Noen steder arbeider og samarbeider tjenestene på gode og forsvarlige måter. Derfor vil vi også trekke frem eksempler fra tilsynsrapporter som viser hvordan tjenester uten lovbrudd får det til å fungere.

4.1 Om brukermedvirkning og samtykke

Både barneverntjenesten og Nav-kontoret skal sikre at unge har reell brukermedvirkning. De unges synspunkter skal vektlegges i alle vurderinger og avgjørelser som gjelder han/henne.

De senere årenes fokus på medvirkning og brukerinvolvering i tjenestene har gjort at mange tjenester tenker og handler annerledes nå enn før. I noen kommuner har samarbeid med Forandringsfabrikken bidratt til dette. Dette har gitt involvering av unge i planleggingen og gjennomføringen av blant annet ettervern større oppmerksomhet. Fylkesmannen fant også at de aller fleste kommunene involverte ungdommene på en forsvarlig måte. I en del kommuner var ungdommene noe mer involvert i barnevernets arbeid enn hos Nav.

I dette tilsynet har fylkesmannen hatt samtaler med unge som har ettervern og/eller kontakt med Nav. Ungdommenes tilbakemeldinger på kontakten har vært både nyansert og med klare anbefalinger til tjenestene. Her er eksempel fra en av rapportene:

«Ungdommene ga flere positive tilbakemeldinger til barneverntjenesten. De opplevde å bli sett, hørt og at barneverntjenesten var opptatt av å hjelpe dem. Fire av ungdommene hadde kontakt med Nav. De syntes Nav var et vanskelig system å forstå, og hadde negative opplevelser med å henvende seg til kontoret. En mente at Nav må «forbedres kraftig» i måten å møte unge på som ber om hjelp. Alle ga uttrykk for at det var vanskelig å komme i kontakt med Nav på telefon, og det tok for lang tid før Nav ringte tilbake. Ungdommen syntes også det tok for lang tid å få svar på søknader om økonomisk stønad, og en opplevde at det var mye «rot og uklarheter». De som opplevde at Nav og barneverntjenesten samarbeidet rundt den unge, sa at de fikk hjelp og at ansatte var hyggelige.»

Fylkesmennene fant videre at tjenestene stort sett hadde et bevisst forhold til at ungdommene måtte samtykke for at de kunne samarbeide med andre tjenester. Hvordan samtykket ble innhentet varierte imidlertid en del. Noen Nav-kontor hadde en samtykkeformulering i søknadsskjemaet og mente at det åpnet for samarbeid og informasjonsutveksling, også på senere tidspunkt. Andre tjenester >

«...de ansatte mener at de kan for lite om den andre tjenestens tilbud og tiltak.»

hadde egne samtykkeerklæringer som ungdommen skulle undertegne, og der det fremgikk både hvem det skulle samarbeides med og hvilken informasjon som kunne utveksles.

4.2 Om samarbeid og koordinering

Barneverntjenesten og Nav-kontoret er pålagt å samarbeide med hverandre i den grad det er nødvendig for å kunne gi de unge et forsvarlig og helhetlig tjenestetilbud. En forutsetning for å vite når det er nødvendig å samarbeide, er kunnskap om hverandres tjenester og tiltak og hvilke regler som gjelder for å få disse. For å samarbeide med andre tjenester må både barneverntjenesten og Nav-kontoret innhente informert samtykke fra ungdommen.

4.2.1 Lite kunnskap om hverandres tjenester og tiltak

Det er et gjennomgående trekk i rapportene at de ansatte mener at de kan for lite om den andre tjenestens tilbud og tiltak. Manglende kunnskaper om andres tjenester og tilbud kan medføre at unge ikke blir henvist til eller satt i kontakt med riktig tjeneste. Beskrivelsen under er ganske representativ for det som fremkommer i mange av rapportene.

«Det går frem i intervju at ansatte i barneverntjenesten i liten grad kjenner til Nav sin tjeneste opplysning, råd og veiledning, og hva denne tjenesten kan inneholde utover økonomisk veiledning. Det går frem i intervju at kontaktpersonene savner et felles møtepunkt med Nav hvor de kan få mer informasjon om hverandres tjenester.»

4.2.2 Samarbeider «ved behov»

I de aller fleste kommunene oppgir tjenestene at de samarbeider i enkeltsaker og ved behov. Kjennskap til hverandres tjenester og tiltak er imidlertid ofte en forutsetning for å kunne vite når det er behov for samarbeid og med hvem. Som regel er det barnevernet som initierer kontakt med Nav; det går mer sjelden den andre veien.

Fylkesmannen har også avdekt at barneverntjenesten i noen tilfeller har overtatt oppgaver og ansvar som hører i hjemme i Nav. Barnevernet følger opp unge slik at «de slipper å gå på Nav». Dette kan i første omgang synes å være en bra ting, men den andre siden av dette er at de unge da ikke får tilgang til Navs tjenester og tiltak, for eksempel ulike typer arbeidsmarkedstiltak.

Her er eksempler fra to rapporter som tar opp ulike sider av denne tematikken: >

«...samarbeidet blir overlatt til den enkelte og i den enkelte sak.»

«Det ble opplyst at barneverntjenesten ofte jobber med det utgangspunkt at det er viktig «å unngå at den unge må søke hjelp hos Nav». I intervjuer beskrives det at samarbeid med Nav i enkeltsaker fungerer greit. Videre opplyses det at det er sjelden barneverntjenesten og Nav jobber samtidig i sakene over tid – barnevernet bistår gjerne den unge med å komme i kontakt med Nav når det er aktuelt å avslutte barneverntiltaket. Saker der den unge trenger arbeidstreningstiltak er nevnt som eksempel på saker tjenestene jobber samtidig med.»

«I enkeltsaker henviser barneverntjenesten til andre instanser hvor en anser at unge har behov for langvarig og sammensatt bistand. Saker som ikke vurderes i denne kategorien, beholdes av barneverntjenesten gjennom et videregående utdanningsløp. Dette er en uttalt holdning og praksis i barneverntjenesten. Praksisen gjelder også for tjenester som den unge også ville ha rett til etter sosialtjenesteloven. Det er følgelig få enkeltsaker hvor barneverntjenesten og Nav aktivt samarbeider om tjenestetilbud til unge. Fylkesmannen mener dette er uheldig fordi denne praksisen fører til at kunnskapen og virkemidlene i tjenestene ikke utnyttes fullt ut.»

De fleste kommunene hadde utarbeidet skriftlige samarbeidsavtaler mellom barneverntjenesten og Nav. At man har en avtale er i seg selv ingen garanti for at samarbeidet fungerer slik det skal. Her er beskrivelse fra en av rapportene:

«I intervju med enhetsleder barnevern fremkom det at det ikke hadde skjedd endringer i etterkant av revideringen av samarbeidsavtalen, og at det fortsatt var lite dialog begge veier mellom tjenestene. Enhetsleder opplevde at samarbeidsavtalen sikret at det blir gjennomført møtepunkter for revidering av avtalen, men ikke det løpende arbeidet og samarbeidet rundt ungdommene. Avtalen ble oppgitt å være overordnet og for lite konkret for de ansatte som arbeider med aktuelle ungdommer, og et dokument som «lå i ledernes skuff». Avdelingsleder for jobbsenteravdelingen hos NAV oppga i intervju at samarbeidsavtalen beskriver tydelig hva de ulike tjenestene skal gjøre hver for seg, men at det ikke er tilstrekkelig avklart hvordan tjenestene kan jobbe sammen.»

4.2.3 Oppsummert om samarbeid

Tilsynsrapportene har vist at barneverntjenesten og Nav har ofte mangelfulle kunnskaper om hverandres tjenester. Videre er det mange steder at samarbeidet blir overlatt til den enkelte og i den enkelte sak. Når det flere steder synes å være en holdning i barnevernet at man må unngå at unge med barnevernerfaring må søke hjelp hos Nav, er stor risiko for at unge ikke får den koordinerte hjelpen de trenger. >

Koordinerte og samarbeidende tjenester er i mange tilfeller nødvendig for at unge med barnevernerfaring får forsvarlige tjenester og hjelp i overgangen til en selvstendig voksentilværelse.

4.3 Om barnevernet

Barneverntjenesten skal i god tid før ungdommen fyller 18 år forberede og planlegge ettervernet i samarbeid med han/henne. Ungdommen skal informeres om retten til ettervern og hva dette kan innebære. Barnevernet skal utrede og vurdere behovet for ettervern. Dette må gjøres gjennom en individuell og konkret vurdering der den unges synspunkter skal veie tungt. Avgjørelse om å innvilge eller avslå ettervern skal gjøres i form av et enkeltvedtak som begrunnes i barnets beste. Når ettervern er innvilget, skal det lages en tiltaksplan og tiltakene skal evalueres jevnlig. Avslutning av ettervernstiltak skal også gjøres i form av enkeltvedtak. Dersom unge takker nei til ettervernstiltak, skal barneverntjenesten informere om adgangen til å ombestemme seg på en senere tidspunkt. Barnevernet bør også kontakte ungdommen etter et år og gjenta tilbudet om ettervern.

Ved dette landsomfattende tilsynet har fylkesmannen påpekt lovbrudd i 18 av de 33 barneverntjenestene som ble undersøkt, det vil si i 55 prosent av tilsynene.

4.3.1 Barnevernet forbereder ettervern for fosterbarna på forsvarlig måte

Når det gjelder fosterbarn, så fant fylkesmennene at barneverntjenestene stort sett tok opp temaet ettervern og forberedte og involverte de unge på en forsvarlig måte. Her er ett eksempel:

«Det gis uttrykk for [i intervju] at forberedelse til ettervern starter på ulike tidspunkt fordi barna har ulike behov. Ansatte gir uttrykk for at unge informeres om mulighet for videreføring av alt eksisterende tiltak eller andre tjenester som kan være aktuelle etter fylte 18 år. Det opplyses i intervjuer at barneverntjenestens kontroll med at barn gis informasjon om ettervern og at ettervern forberedes i god nok tid før 18 år, skjer gjennom samtaler med leder og i fagmøter. Unge som Fylkesmannen har hatt samtaler med, har i hovedsak gitt uttrykk for at de har fått informasjon om ettervern og at de har opplevd informasjonen som relevant og tilpasset.»

Fylkesmennene fant imidlertid at barneverntjenestene i en del tilfeller skilte mellom de som bodde i fosterhjem eller institusjon, og unge som hadde hatt hjelpetiltak hjemme hos foreldrene sine. For de som hadde hatt hjelpetiltak i hjemmet, fremkom det noen steder at hjelpetiltak for hjemmeboende konsekvent ble avsluttet når ungdommen fylte 18 år. >

«Tiltaksplanene var imidlertid ofte svært generelle og dermed var det vanskelig å vurdere om tiltakene hadde ønsket virkning.»

Dette er et klart lovbrudd, siden barnevernloven gir rett til ettervern ved behov og uavhengig av type tiltak. (Vi kommer tilbake til dette senere i kapitlet.)

4.3.2 Oppfølging og avslutning av ettervernstiltakene er ikke alltid forsvarlig

Fylkesmennene fant at de fleste barneverntjenestene utarbeidet tiltaksplaner for de ettervernstiltakene som ble vedtatt. Tiltaksplanene var imidlertid ofte svært generelle og dermed var det vanskelig å vurdere om tiltakene hadde ønsket virkning.

Et annet forhold som er påpekt i flere tilsynsrapporter, er at ettervernstiltak avsluttes uten at det fattes vedtak om det. Det samme gjelder der unge ber om tiltak som ikke innvilges. Både avslutning og avslag på ettervernstiltak skal gjøres i et begrunnet vedtak. Uten skriftlig vedtak tydeliggjøres ikke begrunnelsen for avslutningen eller avslaget for den unge. Ungdommen fratras også retten til å klage, fordi det ikke finnes noe vedtak å klage på.

Fylkesmannen har også avdekket noen tilfeller der barneverntjenesten stiller vilkår for ettervernet og avslutter tiltakene dersom ungdommen ikke innfrir disse. Barnevernloven åpner ikke for å stille vilkår, og en slik praksis er klart lovstridig. Her er fylkesmannens beskrivelse og vurdering av slike forhold:

«Fylkesmannen vurderer at ansatte i barneverntjenesten er kjent med at ettervernstiltak skal avsluttes med vedtak der også informasjon om klageadgang skal fremkomme. Det er vår vurdering at barneverntjenesten likevel ikke alltid avslutter ettervern på en forsvarlig måte og i samsvar med lovkrav. Dette da ettervernstiltak har blitt avsluttet uten at det er fattet vedtak og opplyst om klageadgang. Vi har også sett vedtak om opphør av ettervernstiltak som har vært begrunnet i at ungdom har brutt vilkår som barneverntjenesten har satt for ettervernet, uten at det har vært gjort en vurdering av ungdommens helhetlige situasjon og om avslutning av tiltaket har vært til barnets beste. Fylkesmannen har også sett at barneverntjenesten har avsluttet ettervernstiltak der ungdom har vært uten inntekt før det har vært etablert kontakt med NAV, og hvor barneverntjenesten heller ikke har gjort en vurdering av om det har vært aktuelt å dekke noen utgifter som ikke dekkes av NAV. Dette er brudd på barnevernloven § 1-3 jf. § 1-4.»

4.3.3 Oppfølging av de som takker nei til ettervern

Det fremgår ikke eksplisitt av barnevernloven hvordan barnevernet skal følge opp de som sier nei til ettervern. Imidlertid har Bufdir i faglige retningslinjer anbefalt at barnevernet informerer ungdommer som >

«Flere av barneverntjenestene gir ikke ettervern til unge som «bare» har hatt frivillige hjelpetiltak hjemme.»

takker nei til ettervern, om at de kan ombestemme seg. Videre anbefales det at unge som avslår tilbud om ettervern, blir kontaktet etter et år og spurt om de har ombestemt seg og likevel ønsker ettervern. Det vil derfor være god praksis å informere og å ta kontakt igjen om en ungdom skulle takke nei til ettervern, men det er ikke noe lovkrav om dette.

I mange barneverntjenester er det avdekket at de mangler rutiner og praksis for å følge opp unge som har takket nei. Det betød i beste fall at en engasjert saksbehandler husket på ungdommene og tok kontakt. Det lettere å komme tilbake i ettervern igjen om barnevernet har tatt kontakt enn om de selv skulle ta initiativet.

I noen tilfeller har fylkesmennene definert manglende oppfølging av unge som har takket nei til ettervern, som lovbrudd. Andre har definert dette som forbedringsområde. Helsetilsynet vil arbeide videre for å sikre at fylkesmennene har lik forståelse av hvordan dette skal vurderes.

4.3.4 Tilstrekkelig dokumentasjon er utfordrende!

Det er ofte fylkesmennene skriver i rapportene at det er manglende eller mangelfull dokumentasjon etter at de har gjennomgått saksmapper. Dermed blir det vanskelig å vurdere hvorvidt praksis er forsvarlig eller ikke.

Det er tydelige krav til både barneverntjenesten og Nav-kontoret å dokumentere sentrale og relevante opplysninger om ungdommen i den løpende tjenesteytingen. Det skal være synlig hva tjenestene har gjort for den enkelte og hvorfor det er gjort. Skriftlighet sikrer den enkeltes rettssikkerhet og gjør det mulig å overprøve tjenestenes vurderinger og beslutninger i saken. Skriftlighet bidrar til å sikre kvalitet og kontinuitet. Det hører til god forvaltningsskikk å sørge for tilstrekkelig dokumentasjon, slik at man kan gjøre rede for hva som er gjort i saken og begrunnelsen for dette. Dokumentasjonsplikten er en naturlig følge av forsvarlighetskravet og plikten til internkontroll.

4.3.5 Systematisk forskjellsbehandling gir følgefeil

I flere rapporter er det beskrevet at barneverntjenestene ikke gir ettervern til unge som «bare» har hatt frivillige hjelpetiltak hjemme. Når vi vet at det er tre ganger så mange unge som får hjelpetiltak sammenlignet med antall unge som har omsorgstiltak og bor i fosterhjem, betyr det at en stor del av barnevernets unge blir avskåret fra muligheten for å få hjelp fra barneverntjenesten.

En slik feiltolking av barnevernlovens bestemmelser gir flere følgefeil for arbeidet med ettervern. En slik praksis vil medføre at mange unge ikke en gang får vurdert behovet for ettervern fra barnevernet. >

Alle som har hatt tiltak fra barneverntjenesten, har rett til ettervern dersom de har behov for det. Det gjelder uavhengig av hvilken type hjelp eller tiltak de har hatt – det er behovet som er avgjørende.

Om arbeidet med unge som har hatt frivillige hjelpetiltak skriver en av fylkesmennene at:

«Det fremgår av intervjuene at det blir vurdert om ungdommen vil ha behov for tjenester fra andre kommunale enheter ut over 18-årsdagen. I samarbeid med ungdommen blir det etablert kontakt med disse, og unntaksvis gitt ettervern i en kort overgangsperiode. Målet er at kontakt med andre tjenester skal være etablert til 18-årsdagen og at barnevernet da skal avslutte sin oppfølging. Det blir unntaksvis foretatt en vurdering om ungdommen har behov for ettervern fra barneverntjenesten.»

I en annen rapport skriver fylkesmannen kort og godt at «ungdom som mottar hjelpetiltak i hjemmet får ikke tilbud om ettervern i NN kommune, og hjelpetiltak avsluttes med begrunnelse at ungdommen fyller 18 år».

Forskjellsbehandlingen vil føre til at unge med behov for ettervern ikke får det – fordi behovet ikke blir vurdert. Selv om ungdommene overføres til andre tjenester og får hjelp derifra, vil ikke eventuelle behov for barneverntiltak bli møtt og tilfredsstilt. Barneverntjenesten kan og skal tilby andre tjenester og tiltak enn for eksempel Nav-kontoret eller helsetjenestene.

Heller ikke retten til medvirkning eller muligheten til å ombestemme seg og senere ønske ettervern fra barnevernet blir ivaretatt når barnevernet ikke innvilger ettervern til unge som har hatt frivillige hjelpetiltak.

4.3.6 Oppsummert om barneverntjenestens arbeid med ettervern

Både lovendring om rett til ettervern og de senere årenes understreking av at det går bedre med unge som får ettervern enn de som ikke mottar dette, har ført til større oppmerksomhet på denne delen av barnevernets arbeid. Det er bra at fosterbarna som regel får ettervern.

Tilsynet har imidlertid vist at det flere steder er en systematisk forskjellsbehandling av unge som har vært i fosterhjem sammenlignet med unge som «bare» har hatt hjelpetiltak. Denne praksisen bygger på en alvorlig feiltolkning av barnevernloven og fratrar mange unge retten til ettervern som de har behov for.

Det er ellers avdekket at oppfølgingen og avslutningen er mangelfull mange steder. Det samme gjelder oppfølgingen av de som takker nei til ettervern. Det er særlig alvorlig at noen barneverntjenester i strid >

«...det ble opp til den enkelte veileder hva det ble informert om og hvordan. Noen ganger var det også tidspres og pågang av brukere som bestemte omfanget av informasjonen...»

med regelverket stiller vilkår for ettervernet og avslutter tiltakene dersom ungdommen ikke innfrir disse.

4.4 Om sosiale tjenester i Nav

Nav-kontoret skal ved behov tilby unge med barnevernerfaring samtale og gi informasjon om sosiale tjenester. Informasjon om muligheten for ettervern, er en naturlig del dersom den unge har hatt barneverntiltak tidligere. Videre skal Nav-kontoret kartlegge den unges situasjon og behov i samarbeid med han/henne. Unge har rett til tjenesten opplysning, råd og veiledning ved behov. Nav-kontoret skal i tilfelle fatte vedtak om tjenesten. Behandling av søknader om økonomisk stønad og eventuell fastsetting av vilkår skal skje etter konkrete og individuelle vurderinger i de enkelte tilfellene.

Ved dette landsomfattende tilsynet har fylkesmannen påpekt lovbrudd i 18 av de 37 Nav-kontorene som ble undersøkt, det vil si i 49 prosent av tilsynene.

4.4.1 Tilfeldig informasjon og kartlegging

Mange Nav-kontor har gode rutiner for informasjon til de som henvender seg dit, og brukerne føler seg godt mottatt. Dessverre er ikke dette tilfelle alle steder. Fylkesmennene fant også tjenester der rutiner manglet og at det ble opp til den enkelte veileder hva det ble informert om og hvordan. Noen ganger var det også tidspres og pågang av brukere som bestemte omfanget av informasjonen, slik dette eksemplet viser:

«Det er ikke rutine for hvilken informasjon om sosiale tjenester som skal gis når unge henvender seg til Nav. Det fremkommer i intervju at informasjonen i mottaket vil kunne variere utfra hvor mange som henvender seg og hvilken kompetanse den som står i front/ mottak har.

[...]

Alle sakene som ble gjennomgått mangler kartlegging av behovet for råd og veiledning, jf. § 17 i sosialtjenesteloven. Søknadsskjema for sosiale tjenester på papir og elektronisk understøtter i liten grad muligheten til å søke om råd og veiledning. Ved behov for mer omfattende økonomisk rådgivning opplyses det at den som ønsker tjenesten veiledes til å skrive det i søknadsfeltet og at det som ikke passer i søknaden kan unnlates å fylle ut. I intervju fremkommer det at for ungdomsgruppen er det få som er i behov av omfattende økonomisk rådgivning.

Kartleggingen som er gjort med tanke på økonomisk stønad har mangler, og søknader om økonomisk stønad er mangelfullt utfylt. >

«...ansatte i Nav har mangelfull kunnskap om rekkevidden av tjenesten opplysning, råd og veiledning...»

Det gjelder særlig for å fastslå behovet for størrelsen på livsoppholdsbeløpet. Men også om den unge har andre behov utover stønad til å dekke løpende behov for livsopphold eksempelvis stønad til innbo, skoleutstyr, arbeidsklær eller lignende.»

Utdraget over er også eksempel på det fylkesmannen fant flere steder, nemlig at kartleggingen er tilfeldig og til dels mangelfull. Mangelfull kartlegging vil ha som konsekvens at Nav ikke kjenner situasjonen og behovene til ungdommen, og vil følgelig heller ikke vite hvilke tiltak og tjenester som er relevant å tilby. At det er få som trenger økonomisk rådgivning, betyr ikke at tjenesten kan «gjemmes bort» ved å unnlate å informere om den. For de få som trenger tjenesten er det viktig at det informeres slik at det er enkelt å finne «inngangsbilletten» til den, Formålet med økonomisk rådgivning er ikke kun å løse akutte økonomiske problemer, det er også å forebygge eventuelle senere økonomiske vansker. Når man vet at unge med barnevernerfaring i mindre grad enn andre unge har et nettverk å støtte seg på, kan det tilsi Nav i større grad bør gi økonomisk rådgivning i forebyggende hensikt.

4.4.2 Mangelfull kunnskap om tjenesten opplysning, råd og veiledning

Opplysning, råd og veiledning er en av kjerneoppgavene i Nav-kontoret, og har som hensikt å løse eksisterende sosiale problemer, og å forebygge at slike problemer oppstår. Tjenesten omfatter alt fra enklere veiledning for å kunne håndtere hverdagen til faglig kvalifiserte råd og familieoppfølging. Innholdet i opplysning, råd og veiledningstjenesten må vurderes ut fra behovene til den enkelte bruker, og være i samsvar med gjeldende sosialfaglige normer. Gjennom motivasjons- og endringsarbeid skal tjenesten styrke den enkeltes mulighet til å mestre egen livssituasjon på ulike områder, som arbeid og aktivitet, økonomi, hjemme- og bosituasjon, helse, fritid og nettverk. Tjenesten skal bidra til at brukeren i størst mulig grad kan leve et selvstendig liv med mulighet til å forsørge seg selv gjennom arbeid. (Beskrivelse hentet fra Navs Veileder til sosialtjenesteloven § 17.)

I flere av tilsynene påpeker fylkesmannen at ansatte i Nav har mangelfull kunnskap om rekkevidden av tjenesten opplysning, råd og veiledning etter sosialtjenesteloven § 17. Dersom det gis veiledning, er det ofte avgrenset til økonomisk rådgiving, slik som i dette tilfellet:

«Tjenesten begrenses i hovedsak til økonomisk råd og veiledning. Dette skyldes i hovedsak manglende forståelse av rekkevidden til tjenesten etter sotjl. § 17. Det fattes ikke alltid vedtak på innvilgelse av tjenesten. I de gjennomgåtte journalene der det for tilsynsmyndigheten fremstår som et behov for tjenesten er det ikke dokumentert at det er gitt informasjon om denne, om den unge har takket nei til tjenesten eller at tjenesten er innvilget og gjennomføres/er gjennomført.» >

«...Nav-kontor ofte har egne ungdomssatser som er vesentlig lavere enn de statlige veiledende retningslinjene for økonomisk stønad...»

Unge med barnevernerfaringer har ofte et mindre robust privat nettverk å støtte seg til. Derfor er det viktig at Nav er særlig oppmerksom når disse kommer og søker hjelp, slik at andre og bakenforliggende behov kan avdekkes. Det må både informeres om den unges rett til å få vurdert behovet for tjenestene opplysning, råd og veiledning, og om økonomisk stønad. I dette ligger det også at det skal informeres om hva som skal til for å få innvilget tjenestene. I tillegg til den generelle informasjonen om sosiale tjenester skal det også undersøkes om det gis informasjon om retten til ettervern, og om muligheten til å ombestemme seg dersom den unge har takket nei til ettervern.

Mangelfulle kunnskaper i Nav vil føre til at unge ikke får tilstrekkelig informasjon og heller ikke tilbud om veiledning ut over de umiddelbare og dagligdagse forholdene. Unge som trenger noe mer, får ikke nødvendig hjelp til i størst mulig grad å leve et selvstendig liv med mulighet til å forsørge seg selv gjennom arbeid.

4.4.3 Egne ungdomssatser for økonomisk stønad

Flere av tilsynene har avdekket at Nav-kontor ofte har egne ungdomssatser som er vesentlig lavere enn de statlige veiledende retningslinjene for økonomisk stønad. Veiledende sats for enslig var i 2019 kr 6150 pr. md., for person i bofellesskap var den kr 5150 og for barn 11–17 år (beregnes inn i den totale stønaden i til foreldrene) kr 4000. Det er avdekket at flere Nav-kontor har egne ungdomssatser så vidt over halvparten av det som er veiledende sats for unge under 18 år. I en rapport beskriver fylkesmannen Navs praksis slik:

«Det ble bekreftet ved mappegjennomgangen at det benyttes en sats på kr 2100,- pr. måned ved utmåling av økonomisk stønad til unge under 24 år. Vedtakene inneholder i stor grad likelydende begrunnelser, der det vises til at Nav har vurdert at kr 2100,- er et tilstrekkelig og forsvarlig livsopphold for en som er hjemmeboende i en begrenset periode. Det er videre vist til at beløpet skal dekke utgifter som er å anse som de mest nødvendige og at ungdommen selv må vurdere hva som er mest nødvendig. Det vises også til at Nav legger til grunn at ungdommen har noen økonomiske fordeler av å bo hjemme.

Det ble opplyst i intervjuer at livsoppholdssatsen på kr 2100,- pr. måned kun skal benyttes i en «kort periode». Nav-kontoret har ikke en felles oppfatning av hva som kan defineres som en kort periode. [...] Noen av ungdommene hadde mottatt stønad på kr 2100 pr. måned over en periode på ett år.»

I tilsyn ved et annet Nav-kontor, som har tilsvarende lav ungdomssats, skrev fylkesmannen i sin rapport at «vedtakene inneholder i stor grad likelydende begrunnelser, der det vises til at det er en gjennomgående >

«Ved flere av Nav-kontorene ble det påpekt manglende individuelle vurderinger. Dette henger uløselig sammen med graden av involvering av de unge, hvilken informasjon som gis og den kartleggingen som gjøres.»

oppfatning i samfunnet at ungdom bør være i utdanning eller arbeid, at stønadsbeløpet bør stimulere til skole og arbeid, og at beløpet derfor bør ligge noe lavere enn eventuell støtte fra Lånekassen».

4.4.4 Manglende medvirkning og individuelle vurderinger

Ved flere av Nav-kontorene ble det påpekt manglende individuelle vurderinger. Dette henger uløselig sammen med graden av involvering av de unge, hvilken informasjon som gis og den kartleggingen som gjøres. Når kartleggingene blir overfladiske, informasjonen blir gitt tilfeldig og de unge blir ikke involvert i tilstrekkelig grad; ja, da er det ikke mulig å gjøre forsvarlige individuelle vurderinger av den unges situasjon og hvilket hjelpebehov vedkommende har. Et par av fylkesmennene ordlegger dette slik:

«Vedtatt og journalnotater viste lite synlige individuelle vurderinger for bruk av redusert sats i den enkelte sak. Det var heller ikke foretatt særskilte vurderinger av den unges behov i de sakene der det var kjent for Nav-kontoret at ungdommen har tiltak fra barneverntjenesten.»

«Rutiner for økonomisk stønad legger opp til at det skal gjøres individuelle vurderinger. Når kartleggingen i sakene i liten grad inneholder opplysninger om hva den unge mener at den trenger, og hvilke utgifter til livsopphold han eller hun har utover boutgifter, er risiko for at det ikke gis økonomisk stønad som er individuelt tilpasset for stor.»

4.4.5 Oppsummert om sosiale tjenester i Nav

Tilsynet har vist at mange Nav-kontor ikke kartlegger de unges situasjon og behov på en forsvarlig måte. Det gir et tynt grunnlag for å gjøre individuelle vurderinger av ungdommens situasjon og behov. Flere kommuner har vedtatt egne ungdomssatser som er langt under de statlige veiledende retningslinjene for økonomisk stønad. Dette sammenholdt med mangelfulle kunnskaper om rekkevidden av tjenesten opplysning, råd og veiledning gjør at mange Nav-kontor ikke oppfyller kravet om å yte forsvarlige tjenester til unge med barnevernerfaringer.

4.5 Om styring og ledelse

Kravet til organisering, ledelse og styring er et viktig element i ansvaret kommunen har for å tilby og yte forsvarlige tjenester. Dette innebærer at kommunen må planlegge, gjennomføre, evaluere og korrigere praksis slik at arbeidet og samarbeidet med og om unge med barnevernerfaring, >

«...rutinebeskrivelser i seg selv er ikke nok – de må være kjent, forstått og etterlevd av de ansatte og det må kontrolleres om dette er tilfelle.»

er i tråd med regelverket og møter de unges behov for hjelp i en utfordrende overgangsfase til selvstendig voksentilværelse.

I mange rapporter står det at ledelsen i kommunen ikke har sikret ansvaret for systematisk styring og ledelse. Dersom ledere på ulike nivå ikke er tett nok på det som skjer, vil de ikke kunne følge med på om tjenestene har god nok kvalitet.

4.5.1 Skriftlige rutiner er ikke nok

Skriftlige rutiner og sjekklister kan være gode verktøy for saksbehandlere slik at praksis blir ensartet og for ledere til å kontrollere om praksis holder den ønskede standarden. Men rutinebeskrivelser i seg selv er ikke nok – de må være kjent, forstått og etterlevd av de ansatte og det må kontrolleres om dette er tilfelle. I en av rapportene beskrives dette slik:

«Barneverntjenesten utarbeidet i april 2019 nye rutiner for ettervern. Saksgjennomgang og intervjuer med ansatte viser at disse ikke er implementert i tjenesten på tilsynstidspunktet.

Under intervjuer forteller ansatte i barneverntjenesten at det er informert om nye rutiner for ettervern i interne møter. I tillegg er rutinene gjennomgått med de ansatte som Fylkesmannen skulle intervjuer i forbindelse med tilsynet. Ansatte informerer i intervjuer om at innholdet i de nye rutinene er lite kjent og at de er lite brukt i det daglige arbeidet.

Det at de nye rutinene ikke gjenkjennes i saksgjennomgangen, kan ha sammenheng med at rutinene ikke har virket over tid. Imidlertid har intervjuer vist at kunnskapen om de nye rutinene og deres innhold, har vært mangelfull i ansattgruppen. Fylkesmannen mener at det dermed blir særlig viktig for barneverntjenesten å fokusere på opplæring i nye rutiner og å iverksette kontrolltiltak for å påse at de nye rutinene følges i saksbehandlingen.»

Det er positivt at tjenestene tar tak og starter endringsarbeid, men nye skriftlige rutiner er ikke det samme som endret praksis. Rutiner og styring er ikke noe som tjenesten får på plass med skippertak eller noe som tjenesten har i et kvalitetssystem eller en perm, men *hva tjenesten gjør i praksis over tid*.

4.5.2 Samarbeidsavtaler som fordeler brukere, sikrer ikke samarbeid

Mange steder oppgir ansatte at de samarbeider ved behov om enkelttungdommer, men at det ikke er laget avtaler mellom tjenestene om hvordan dette skal skje. Dermed blir det opp til den enkelte saksbehandler både om og hvordan samarbeid finner sted. >

«...manglende kunnskaper både om eget og andres regelverk og rammer. Konsekvensene er at unge fratras muligheter for nødvendig hjelp og bistand fra riktig instans.»

Noen steder beskrives det samarbeid på overordnet nivå, mellom ledere. Dette samarbeidet blir ofte så generelt at det får mindre betydning for arbeidet med enkeltungdommer.

Det å ha en samarbeidsavtale sikrer ikke i seg selv at det samarbeides forsvarlig mellom tjenestene. Det er tidligere i oppsummeringsrapporten beskrevet barneverntjenester som holder på unge så lenge at de «slipper å gå på Nav». Andre barneverntjenester har nærmest en oppfatning at unge «går ut på dato» for barneverntiltak når de fyller 18 år.

4.5.3 Manglende kompetanse gir dårligere tjenester

I mange rapporter skriver fylkesmennene at de ansatte forteller at de kjenner lite til hverandres tjenester, hvilke rammer og muligheter for tjenester og tiltak den andre tjenesten kan gi. Videre er det avdekket at noen barneverntjenester gjerne beholder unge i ettervern for lenge, eller at de helst vil skyve de unge over til Nav så snart de har fylt 18 år.

Det er et klart ansvar for kommunen å sikre at de ansatte har nok kompetanse og en riktig forståelse av regelverket. Eksempelene som er nevnt her, viser manglende kunnskaper både om eget og andres regelverk og rammer. Konsekvensene er at unge fratras muligheter for nødvendig hjelp og bistand fra riktig instans. Selv om tiltak og tjenester fra barnevernet og Nav tilsynelatende er like, er det ikke nødvendigvis likegyldig hvem som yter tjenesten. Økonomisk stønad kan begge instansene bidra med, men ofte vil ungdommene ha bruk for noe mer. Nav og barneverntjenesten har ulike tjenester som de yter i tillegg. Navs tiltak er mer krav- og vilkårspreget (arbeidslinja), mens barneverntjenesten er en fortsettelse av å være supplement til eller erstatning av foreldrene, altså mer omsorgspreget. Ungdommene har ulike behov og de trenger å møtes på ulike måter – noen ganger av barnevernet, andre ganger av Nav, og atter andre ganger av begge i nært samarbeid.

4.5.4 Oppsummert om styring og ledelse

Både i barneverntjenester og Nav er det avdekket mangelfulle kunnskaper om egne og hverandres tjenester. Det er klart et ledelsesansvar å sørge for at de ansatte har relevante og tilstrekkelige kunnskaper om egne og tilgrensede tjenesteområder.

Videre er det et lederansvar å kontrollere om praksis er i samsvar med regelverket og i tråd med ønsket standard. Hvis det ikke er tilfelle, må korrigerende tiltak iverksettes. Justerte, eventuelt nye, rutiner er kanskje nødvendig, men ikke tilstrekkelig for å få endret uønsket eller ulovlig praksis. >

4.6 Når det fungerer

Selv om fylkesmannen i mange tilsyn påpekte lovbrudd, ble det i en tredel av tilsynene ikke konkludert med lovbrudd. Hva var det disse tjenestene gjorde annerledes?

Vi vil her trekke frem noen eksempler fra tilsynsrapportene som beskriver forsvarlig praksis i barneverntjenesten og på Nav-kontoret. Til slutt tar vi med et eksempel som omtaler styring og ledelse. Vi starter med et eksempel om en *barneverntjeneste*:

«Det er Fylkesmannens vurdering at barneverntjenesten forbereder, informerer og planlegger ettervernet i samarbeid med den unge. Vi viser til opplysningene fra de ansatte om at de er kjent med bydelens rutiner om at arbeidet skal starte i god tid, og at de fleste ungdommene får informasjon om ettervern så tidlig som i 16 års alderen. Barnets særlige behov er styrende for hvordan samarbeidet i denne perioden organiseres, og det foretas også individuelle vurderinger for oppstart av forberedelsene. Videre viser vi til saksgjennomgangen der medvirkningen dokumenteres gjennom referater fra samtaler og møter.»

Også forsvarlig praksis ved *Nav-kontor* er beskrevet. Her er et eksempel:

«Nav-kontoret har skriftlige rutiner som omhandler informasjon, kartlegging, opplysning, råd og veiledning og økonomisk stønad med vilkår om aktivitet. Rutinene inneholder punkter om brukermedvirkning og individuelle vurderinger. Det er en omforent forståelse for hvordan arbeidet skal utføres. Nav-kontorets arbeid er godt dokumentert i ungdommenes saksmapper.

Arbeidet med de sosiale tjenestene i Nav-kontoret er tydelig plassert, oppgaver og ansvar er kjent. Det er klare styringslinjer, hyppige møter med rapporteringer fra avdelingsledere til Nav-leder og fra Nav-leder til assisterende rådmann. Nav-kontoret har rutiner for opplæring og en beslutter med ansvar for opplæring, som blir tilpasset den enkeltes behov. Nyansatte blir fulgt opp av opplæringsansvarlig og avdelingsleder.»

I tillegg til hva som gjøres av de ansatte, er *god styring og ledelse* viktig for å sikre forsvarlige tjenester. Her er fylkesmannens vurdering av styring og ledelse av et av Nav-kontorene:

«Nav NN virker å ha god styring som bidrar til å sikre at tjenestene som ytes er forsvarlige. Fagansvarlig og jevnlig fagmøter bidrar til å sikre ensartet praksis, og leder har oversikt over innhold i vedtak som sendes ut gjennom godkjenning av disse. Det er også en del av styringen at det er tatt avgjørelse om at ikke alle unge skal være i ungdomsteamet, >

men at det gjøres unntak på bakgrunn av ønske fra den unge på grunn av god relasjon til annen veileder.

Ny kunnskap deles, tas i bruk og praksis endres når man blir klar over mangler ved tjenesten. Dette illustreres godt ved utarbeidelsen, og implementeringen, av nytt kartleggings skjema hvor også spørsmål om barnevernet og ettervern er med.»

4.6.1 Noen fellestrekk ved de kommunene som yter forsvarlige tjenester

Enten man ser på enkelttjenester eller hele kommuner, er det noen fellestrekk som går igjen hos dem det ikke er påpekt lovbrudd. De viktigste er:

- tydelige ansvarsforhold og rammer
- klare forventninger fra leder
- god opplæring og kompetansepåfyll til ansatte
- omforent forståelse av sentrale prinsipper for arbeidet og ens praksis i tråd med denne forståelsen
- de unge involveres i planleggingen og utformingen av tiltakene
- god kjennskap til hverandres tjenester og lav terskel for å ta kontakt med andre tjenester
- leder er tett på, følger med hva som skjer, kontrollerer, gir tilbakemeldinger og forventer endring ved uønsket praksis
-

5

«Et urovekkende bilde.»

«Konsekvensene av alt dette er at unge ikke får nødvendig hjelp og oppfølging i den utfordrende overgangsfasen til et selvstendig voksenliv.»

Helsetilsynets vurderinger

Det landsomfattende tilsynet har gitt oss kunnskaper om hvordan barneverntjenestene og Nav-kontorene arbeider med unge på vei inn i en selvstendig voksentilværelse. Selv om ikke alle tjenestene er undersøkt, og selv om ikke de undersøkte tjenestene er representative for alle tjenestene, gis det et bilde som er urovekkende.

Fylkesmennene har avdekket at mange barneverntjenester og Nav-kontor ikke yter forsvarlige tjenester til unge med barnevernerfaring. Det er avdekket svikt i barneverntjenester, på Nav-kontor og i samarbeidet mellom dem.

Tilsynet har avdekket at noen barneverntjenester systematisk forskjellsbehandler unge med hjelpetiltak og unge som har bodd i fosterhjem. Andre steder setter barnevernet vilkår som den unge må oppfylle for å få ettervern. Begge disse forholdene beror på alvorlige feiltolkninger av barnevernloven. Det er behovet for ettervern som er avgjørende. Hvilket tiltak eller med hvilken hjemmel tiltaket er gitt, er uten betydning. Det er heller ikke anledning til å stille vilkår for ettervernet. Har den unge behov for ettervern, skal dette tilbys uten at krav (vilkår) skal oppfylles.

Tilsynet har også avdekket barneverntjenester som ser det som et mål å unngå at de unge må få støtte fra Nav. Det er den andre grøfta å falle i. Barnevernet holder på unge som trenger hjelp og støtte fra andre instanser. På den måten fratras unge tilgang til tjenester og tiltak som Nav-kontoret forvalter, for eksempel ulike arbeidsmarkedstiltak.

Tilsynet har også avdekket at noen Nav-kontor bruker såkalte ungdomssatser for økonomisk stønad. Disse satsene er langt under de statlige retningslinjene og det gjøres ikke individuelle vurderinger av om disse satsene er forsvarlige. Det er ikke det at det ytes en lavere sats i seg selv som er uriktig, men at det ikke foretas konkrete og individuelle vurderinger. Det må foretas en konkret vurdering av om satsen gir et forsvarlig livsopphold for nettopp denne ungdommen.

I tillegg til de spesifikke forholdene som gjelder på det forholdsvis smale området tilsynet har omfattet, har fylkesmennene også her funnet svikt og lovbrudd som er kjent fra tidligere tilsyn: Mange tjenester sørger ikke for å involvere de unge – de som kjenner situasjonen best og vet hvor skoen trykker. Mange tjenester er ikke grundige nok i utredningene sine. Mange tjenester foretar ikke individuelle vurderinger. Mange tjenester samarbeider ikke godt nok. Mange tjenester blir ikke styrt og ledet slik det er nødvendig.

Konsekvensene av alt dette er at unge ikke får nødvendig hjelp og oppfølging i den utfordrende overgangsfasen til et selvstendig voksenliv. For en del innebærer det at de får problemer med å fullføre skolegang, stå i arbeidsforhold, sikre seg en inntekt å leve av eller får psykiske problemer; noen vil slite med disse utfordringene resten av livet. >

5 Helsetilsynets vurderinger

Dette tilsynet har satt søkelyset på en liten, men sårbar gruppe, og vi har sett at de som skal utgjøre sikkerhetsnettene, svikter mange steder. Barneverntjenestene og Nav-kontorene skal yte tjenester og hjelp til unge med barnevernerfaring i overgangen til et selvstendig voksenliv på egne bein. I fellesskap er det vårt ansvar å forberede og støtte unge slik at den dagen de står alene – ja, da står de! ●

6

Hva nå og veien videre

I tilsynsrapportene har fylkesmennene beskrevet situasjonen i barneverntjenestene og Nav-kontorene i en lang rekke kommuner. Og de har gjort vurderinger av om praksis er forsvarlig og lovlig eller ikke. I de fleste tilfellene har fylkesmennene konkludert med at praksis ikke er å tråd med regelverket. I noen av de andre rapportene har fylkesmennene vist til at tjenestene har forbedringspunkter de bør jobbe videre med, selv om det nå ikke er så alvorlig at det er definert som lovbrudd.

De kommunene og tjenestene som har fått rapporter der det er konkludert med lovbrudd, er også bedt om å lage planer for hvordan de skal rette forholdene. Fylkesmannen vil følge opp disse kommunene og tjenestene til forholdene er rettet.

Varig endring kommer innenfra

Er tilsyn nyttig for andre enn de som har vært «utsatt» for det? Går det an å lære av andres feil? Ja, det er mulig. Om man bruker tilsynsrapporter som inspirasjonskilde for systematisk arbeid for å gjennomgå egen praksis. Dette krever tid og ressurser – men det gir resultater.

I oppsummeringsrapporten etter sepsistilsynet (Rapport fra Helsetilsynet 8/2019) sier overskriften for ett av kapitlene at varig endring kommer innenfra. Her beskrives hvordan forbedringsarbeidet i virksomheten kan gjøres slik at det gir gode resultater. Arbeidsmåten har overføringsverdi til tjenester også utenfor sykehus. Nedenfor er hovedpunktene gjengitt slik at det passer til barneverntjenestene og Nav-kontorene. Stikkordet er hele veien systematisk arbeid.

- **Erkjenne at det er nødvendig å forbedre praksis.**
- **Involvere de ansatte.**
- **Sette av tid til endringsarbeid (både for ansatte og ledere).**
- **Organisere arbeidet, ledelsesforankre det, fordele ansvar og sikre fremdrift.**
- **Kartlegge situasjonen: Skaffe oversikt over nåsituasjonen, hvilke data mangler vi? Kvantitative data gir ikke nødvendigvis et tilstrekkelig bilde; innhent informasjon fra de ansatte og brukere av tjenestene. Skaffe oversikt over alle faser i arbeidet (fra henvendelse til vedtak og videre til oppfølging av tiltak). Hvor svikter det og hvor er det sårbart?**
- **Analysere: Hva er årsakene til svikt og sårbarhet? Hva kan gjøres for å hindre svikt og sårbarhet? Hva kan gjøres for å redusere konsekvensene av svikt og sårbarhet? (Trenger vi bedre rutiner? Har vi tilstrekkelig kompetanse? Har vi hensiktsmessige møtearenaer? Hva med organisering og ressurser? Kapasitet?)**
- **Lage plan med tydelige målepunkter for ønsket praksis.**
- **Beslutte hvilke tiltak som skal iverksettes. >**

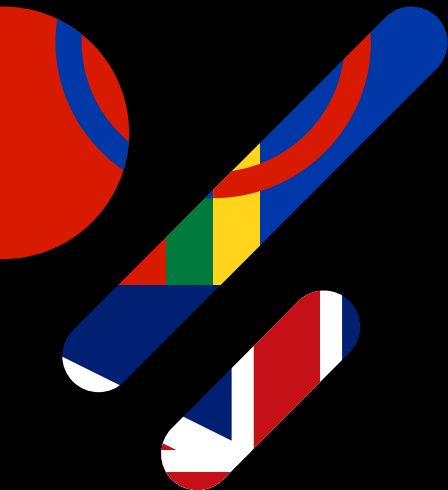
«...selve jobben med å sørge for forsvarlige tjenester må virksomhetene gjøre selv. »

- Ledelsen må *følge med* om tiltakene gir resultater og evaluere om tiltakene fungerer.
- Gjøre *justeringer* dersom ønsket virkning ikke oppnås.

Tilsyn er ett av flere virkemidler som skal bidra til virkningsfulle og trygge tjenester til brukerne, men selve jobben med å sørge for forsvarlige tjenester må virksomhetene gjøre selv. Ansatte og deres kompetanse er den viktigste ressursen i tjenestene. ●

7

Samisk og engelsk sammendrag

«Boahtá beaivi, goas don leat áibbas okto»

Čoahkkáigeassu riikkaviidosaš bearráigeahčus
2019:s čuovvolanbálvalusas ja mánáidsuodjalusa
ja NAV ovttasbarggus

DEARVVAŠVUODABEARRÁIGEAHČU RAPORTA • 2/2020

Fylkkamánit riikkas čadahedje 2019:s bearráigeahču mánáidsuodjalusbálvalusa doaimmain čuovvolanbálvalusain ja mo mánáidsuodjalus ja NAV ovttasbargaba nuoraiguin geain lea dárbu veahkkái go lávkejit iešbirgejeaddji rávisolbmodillái. Guorahallui addego bálvalusat doarvái ja heivehuvvon dieđuid, láchčojuvvui go geavaheddjiidmielváikkuheapmái, ja leigo áššiin dohkálaš kárten ja árvoštallan.

Fylkkamánit čadahedje 33 geahčču. Oktiibuot guorahallui mánáidsuodjalus 49 gielddas ja 37 NAV-kantuvrra guorahallo. Gávdne láchkarihkumiid 22 geahčus. Láchkarihkkumat ledje juogo nuppi dahje goappašiid bálvalusain.

Mánnga láchkarihkkumis lei sáhka ovttasbarggus gaskal bálvalusaid. Láchkarihkkumiin lei sáhka sihke váilevaš ovttasbarggus ovttaskasáššiin ja váilevaš stivrejupmi ja láchččin ovttasbarggus oppalaččat.

Fylkkamánit čujuhedje ahte láchka rihkkojuvvui sihke dan dáfus mo mánáidsuodjalusbálvalus ráhkkani, árvoštalai dárbbu, ja čuovvulii ja loahpahii čuovvolanbálvalusa. Viidásat gávnnaledje fylkkamánit ahte dieđut čuovvolanbálvalusa birra sidjiide geain ledje leamaš eaktodáhtolaš veahkkedoaimbajut dájvja ledje váilevaččat.

Maiddá sosiálasuorggis gávdne láchkarihkkumiid buot oassesurggiin geahččus. Leat mánnga NAV-kantuvrra mat eai kárte nuoraid dárbbuid vai sii ožžot dohkálaš sosiála bálvalusaid, eaige láže vai nuorat besset váikkuhit iežaset dili ja dárbbu kártemii.

Gielddat fertejit álggahit doaimbajuid divvut dakko gokko láchkarihkkumat leat čujuhuvvon, Fylkkamánit galget čuovvut mielde ahte gielddat dahket dan áigemeiid siste mat leat addon. Bearráigeahčču ii sáhte loahpahuvvot ovdal dilin leat ortnegis. ●

“Then one day, you’re just standing there all alone”

Summary of the 2019 nationwide audit of aftercare and cooperation between the child welfare service and the Norwegian Labour and Welfare Administration (NAV)

REPORT OF THE NORWEGIAN BOARD OF HEALTH SUPERVISION • 2/2020

During 2019, the county governors of Norway audited the work of the child welfare service relating to aftercare and the cooperation between the child welfare service and NAV concerning young people in need of support in their transition to independent adulthood. Investigations were carried out to determine whether the services were providing adequate and appropriate information, whether provision was being made for user participation, and whether the review and assessment of cases was satisfactory.

The county governors conducted 33 audits. In total, child welfare services in 49 municipalities and 37 NAV offices were audited. Regulatory breaches were identified in 22 of these audits. The breaches concerned either one or both services.

Many of the breaches related to the cooperation between the services. The breaches concerned both a lack of cooperation in individual cases and inadequate management and facilitation of cooperation in general.

The county governors identified regulatory breaches regarding how the child welfare service prepares, assesses the need for and follows up and concludes aftercare. The county governors also found that information concerning aftercare given to those who have received voluntary relief measures was often inadequate.

Regulatory breaches were also identified within the area of social services concerning all sub-areas covered by the audit. Many NAV offices are failing to review the needs of young people to ensure they receive appropriate social services, nor are they establishing adequate provision for young people to participate in reviews of their own circumstances and needs.

Where regulatory breaches have been identified, the municipality concerned is required to implement measures to rectify the deficiencies, and the relevant county governor will monitor the measures implemented by the municipality to ensure they are completed by set deadlines. Audits cannot be concluded until all identified deficiencies have been remedied. ●

Videre lesning på www.helsetilsynet.no

Tilsynsrapporter som inngår i dette landsomfattende tilsynet,
menyen Tilsyn

Ettervern og samarbeid mellom barneverntjenesten
og sosiale tjenester i Nav, med vekt på brukermedvirkning.
Veileder for landsomfattende tilsyn 2019 med kommunens
barneverntjenester og sosiale tjenester. Internserien 3/2019

Barnevernet og Nav svikter sårbare unge.
Artikkel i Tilsynsmelding 2019

Alle utgivelser i **Rapport fra
Helsetilsynet** finnes i fulltekst
med sammendrag på engelsk og
samisk på www.helsetilsynet.no

ISBN: 978-82-93595-32-8
Rapport fra Helsetilsynet 2/2020.
«En dag – så står du der helt aleine».
Oppsummering av landsomfattende
tilsyn 2019 med ettervern og samarbeid
mellom barnevernet og Nav,
elektronisk versjon.

Oppsummering av landsomfattende tilsyn 2019 med ettervern og samarbeid mellom barnevernet og Nav

«En dag – så står du der helt aleine»

RAPPORT FRA HELSETILSYNET 2/2020 • APRIL 2020

Landets fylkesmenn gjennomførte i 2019 tilsyn med barneverntjenestens arbeid med ettervern og samarbeidet mellom barnevernet og Nav om unge med behov for hjelp i overgangen til selvstendig voksentilværelse. Det ble undersøkt om tjenestene ga tilstrekkelig og tilpasset informasjon, om det ble lagt til rette for brukermedvirkning, samt om kartlegging og vurdering av sakene var forsvarlig.

Fylkesmennene gjennomførte 33 tilsyn. Totalt ble barnevernet i 49 kommuner og 37 Nav-kontor undersøkt. Det ble påpekt lovbrudd i 22 av tilsynene. Lovbruddene gjaldt enten en eller begge tjenestene.

Flere av lovbruddene handlet om samarbeidet mellom tjenestene. Lovbruddene gjaldt både manglende samarbeid i enkelttilfeller og manglende styring og tilrettelegging av samarbeid generelt.

Fylkesmennene påpekte lovbrudd både om hvordan barneverntjenesten forbereder, vurderer behovet for, og følger opp og avslutter ettervernet. Videre fant fylkesmennene at informasjonen om ettervern til de som har hatt frivillige hjelpetiltak, ofte var mangelfull.

Også på sosialområdet ble det påpekt lovbrudd på alle delområdene for tilsynet. Flere av Nav-kontorene kartlegger ikke de unge sine behov slik at de får forsvarlige sosiale tjenester, og legger heller ikke til rette for at de unge får medvirke i kartlegging av egen situasjon og behov.

Der det er påpekt lovbrudd må kommunen sette i verk tiltak for å rette forholdene, og Fylkesmannen skal følge med på at kommunen gjør det innen gitte frister. Tilsynet kan ikke avsluttes før forholdene er bragt i orden. ●

Helsetilsynet

TILSYN MED BARNEVERN, SOSIA -

I serien Rapport fra Helsetilsynet formidles funn og erfaring fra klagebehandling og tilsyn med sosiale tjenester, barnevern- og helse- og omsorgstjenestene.

Serien utgis av Statens helsetilsyn. Alle utgivelser i serien finnes i fulltekst på www.helsetilsynet.no